

שבת קודש

ר"ת	יציאה	כניסה	ש"ס
6 29	5 53	4 34	ירושלים
6 29	5 53	4 53	תל אביב

פרשת יתרו

גליון מס' 12

הביאני אל בית היין

הענין יובן בס"ד ע"פ מה שמסופר במסכת נדרים (נא). במעשה שהיה בחתונת בנו של רבי יהודה הנשיא, כידוע רבי יהודה הנשיא זכה לשני שולחנות, זכה לכתר תורה ולעשירות מופלגת וגם היה מקורב מאוד למלכות רומי. קל לשער שלא היה מדובר בסתם חתונה רגילה אלא באירוע יוצא דופן שכל נכבדי הקהל ושועי ארץ, שרים ומלכים ליד ת"ח גדולים היו יושבים בשולחן הנשיאות, עם אלפים ורכבות מכל שכבות העם שהיו מוזמנים. אמנם היה יהודי אחד שאותו רבי לא רצה להזמין ושמם בר קפרא. הסיבה לכך שחוץ מהיותו חכם מופלג, בר קפרא היה גם בעל חוש הומור חזק, ואמרו חז"ל כשרבי שהיה גדול הדור צוחק, צרות באות לעולם (איך כאן המקום לבאר ענין עמוק זה).

למרות זאת, בר קפרא התפאר בפני קרובי רבי שהוא יהיה אורח הכבוד, הוא ישב על כיסא מכובד באמצע האולם, רבי ירקוד לפניו, ואשתו של רבי תביא לו כוס יין משובח! לא הבינו על מה הוא שח בכלל, בתור אישיות לא כ"כ רצויה כביכול, כיצד הוא יהפוך למרכז האירוע, ורבי שהוא גדול הדור, כביכול ירקוד לפניו כאחד מן הפחותים שבעם איך יתכן?

יום החתונה הגיע, האולם היה מלא עד אפס מקום, כל אחד ואחד עובר לפני רבי ביראת כבוד לאחל לו ברכת מזל טוב, כאשר תורו של בר קפרא הגיע, הוא נעמד בפני רבי, ובמקום לאחל לו את איחולים המקובלים, שאל אותו "תועבה מאי היא?" כתוב בפסוק בפרשת עריות, לשון של תועבה, ובר קפרא שאל את רבי מה ביאור הלשון הזה? ואז רבי, כאילו שוכח מכל מהלך החתונה, ונכנס לפלפול עמוק עם בר קפרא, רבי אומר, בר קפרא דוחה, רבי אומר, בר קפרא דוחה. אש התורה מתלהטת ומתחממת עד שרבי שלא ידע את התשובה הנכונה, מתחנן לפני בר קפרא שיסביר לו מה הפשט? אומר לו בר קפרא, תראה לפשט הזה יש מחיר, אני לא אומר חידושים בחינם!

שואל אותו רבי, מה רצונך שאעשה בעבורך?

אומר לו בר קפרא: תראה אני עייף, אפילו הזמנה לא קבלתי, וממילא גם למנה לא זכיתי, אני רוצה כסא מכובד באמצע האולם, ואתה תרקוד לפני כאילו שאני החתן, ותבקש מהרבניית שלך כוס יין משובח עבורי!

וכך היה, מיד רבי קם כנשון נחש, מתחיל לרקוד כאחד מן הבחורים ומצווה לאשתו להביא לו מהר כוס יין, וכל העם רואים הצגה מאוד יוצאת דופן. בסוף הריקודים, שואל אותו רבי: נו מה הפשט? עונה לו בר קפרא תועבה, פירושו טועה אתה בה, תירוצך פשוט ביותר, אבל כמה רבי שמח לשמוע חידוש כזה!

שוב מתייצב בר קפרא בפני רבי, ושואל: תבל מה הוא? כתוב בפסוק גם לשון של תבל, מה הפירוש? ורבי כאילו שלא למד את הלקח, וכאדם שיכור שאיבד עשתונות, שוב נכנס לפלפול ממושך עד שמגיע למבוי סתום, ושוב מתחנן לתשובה. אמר בר קפרא: המחיר לא השתנה, וההצגה חוזרת... אכן צדק בר קפרא בדברי "הנבואה" שלו!

בשעה שבאו ישראל להר סיני קודם קבלת התורה, מצאנו מצוה מיוחדת שנהגה רק לשעתה, והיא מצות הגבלה, ותוכן המצווה היא להגביל את בני ישראל ולקבוע להם תחום, שלא ינסו לעלות להר כשהשכינה שורה בו.

לאחר שמשו רבנו מסר את הדברים לכלל ישראל, הקב"ה ציווה אותם לעלות ההר שוב להתכונן לקבלת התורה, וכאשר משה עולה אומר לו הקב"ה "רד העד בעם פן יהרסו אל השם לראות ונפל ממנו רב" משה תמה מאוד בהוראה זו, ואמר להקב"ה כבר העידותי בעם לא לעלות בהר, ולמה לי לחזור ולדרת ולהתרות בהם? לכאורה טענתו היא טובה, אולם הקב"ה לא קיבל את דבריו וציווה אותו לרדת שוב.

ובאמת כל הדו-שיח הזה תמוה, לכאורה טענתו של משה רבנו צודקת, מדוע הוצרך לחזור על דבריו שוב? וגם אם נגיד שיש ענין בזה, מדוע הוצרך לעלות כדי לרדת שוב, הרי הקב"ה היה יכול לצוות להתרות בהם שנית לפני עלייתו בהר?

"כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל" רש"י מפרש בית יעקב אלו הנשים, ובני"א אלו הגברים. אצל הנשים כתוב לשון של אמירה שזהו דיבור רך, ואצל הגברים כתוב "ותגד", שזהו דיבור קשה כנגידין!

כתוב כאן שבמתן תורה, הקב"ה הקדים לדבר לנשים ואח"כ לגברים, ולא מחמת ענין של כבוד ונימוס אלא יש כאן עמקות גדולה. נשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא, ובעיקר פטורות גם מתלמוד תורה. מכיון שאינם מצוות על כך גם יצר הרע אין להן, לכן הן יכולות לעזור ולדרבן את בעליהן ללכת ללמוד תורה ולקיים מצוותיה, וזה הטעם שהקב"ה הקדים לדבר אליהן כי הן הבסיס לקבלת התורה של הגברים. מטעם זה גם כן אין צורך לדבר בצורה קשה של איום ועונש, כי הרי אינם מצוות וממילא אין להן יצה"ר אבל לגברים שהם מצווים ועושים, וממילא יש להם יצה"ר גדול, יש צורך לדבר עמום בצורה של דיבור קשה.

והנה לאחר מתן תורה יש פסוק דומה לפסוק זה, כה תאמר אל בני ישראל אתם ראינו כי מן השמים דברתי עמכם. ויש לשאול, מדוע כאן אין דיבור לנשים קודם, ומדוע בפסוק זה אין לגברים צורה של דיבור קשה אלא רק אמירה שהוא סוג של דיבור רך, מה השתנה?

נאמר בשיר השירים "הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה", ודרשו חז"ל "ודגלו עלי אהבה" רמז לדגלי במדבר שנתן הקב"ה לישראל מרוב חיבתו אליהם, שהשתקקו להיות דומים למלאכים שירדו עם דגלים בזמן מתן תורה. אבל למה מרמז החלק הראשון של הפסוק? מתי בהיסטוריה שלנו באנו לבית היין?

דרשו חז"ל "אביאני אל בית היין" זה מתן תורה! בלשון שלנו בית היין פירושו מרתף או בית מרזח, והדמיון הזה נראה מאוד מעליב, וכי לא מצאו חז"ל דמיון יותר מכובד למתן תורה מאשר בית מרזח?

צריך להבין בשביל מה הגמרא מספרת את הסיפור הזה ? מה המסר שבאו חז"ל ללמדנו ? ותו איך בר קפרא ידע מה יהיה ? ואם ידע שכך יהיה, איך הרשה לעצמו להרוס כביכול את החתונה של השנה, לגרום בזיונות כאלה לרבי, ופשוט "לגנוב" את מעמדו של החתן ? והביאור הוא שכל הסיפור הזה בא להחזיר בעצמות שלנו, כמה גדול כוחה של מתיקות התורה, כמה התורה מושכת, מעניינת ומרתקת, "באהבתה תשגה תמיד", אדם שזכה לטעום טעמה של תורה, להתחבר לאהבתה תשגה תמיד, נעשה כשוגה ופתי בעבודה, ממש כשיכור על כל דף גמרא, ההנאה והתענוג כ"כ עצומים שאדם שוכח ומתנתק מכל מה שקורה לו מסביב, לא חשוב לו כלום לא עוני ולא עושר, לא בזיון ולא כבוד, לא חתן ולא חתונה. ומי שלא ראה שמחת חתן וכלה בחתונתו של רבי, לא ראה שמחת חתונה מימיו, המחזה הזה שרבי נהיה ממש כשיכור, אין לך כבודה ושמחתה של תורה יותר מזה !

בכל סיום מסכת אומרים הדרן עלך, בתוך נוסח זה מזכירים את עשרת בניו של רב פפא שכולם אדירי תורה. וצריך לדעת איך הוא זכה לזה ?

כתוב במסכת הוריות (יב :) בעי רב פפא כהן משוח שנצטרע מהו באלמנה ? רב פפא נסתפק בדין שכבר לא היה נוהג בימיו, כהן משוח שבעצם אסור לשאת אשה אלמנה, כעת הוא מצורע ונפסל מתפקידו האם מותר לו לשאת אלמנה בזמן הזה ? לא היה בידיה .

רב הונא בריה דרב נחמן הביא לו ברייתא מפורשת, לפשוט את הספק שלו, קם נשק לו בראשו ונתן לו את בתו ! רב הונא פשט את ספוקו לא מתוך איזו הברקה ולמדנות, אלא סתם ברייתא מפורשת, ולרב פפא לא היה בזה נידון מעשי בשבילו, אלא ענין הלכתי בנידון שלא נהג כבר, ואעפ"כ מרוב שמחה לשמוע תורת אמת, נתן לו נשיקה ונתן לו גם את הבת שלו, עם כוז שמחה בתורה, מובטח לו שיצליח בחינוך הילדים, וכך הוא זכה שכל בניו היו חכמים מופלגים !

זה המשל של בית היין, בעולם הגשמי שלנו יש הרבה תאוות, אבל תאוות היין היא מיוחדת במינה, באופן שמי שמשתוקק ליין אין לו שליטה על עצמו, הוא נעשה ממש שיכור חשק ! כך בתורה, העולם הרוחני לא כ"כ מוכר לנו, ולפעמים נראה לנו כמו עולם של סיגופים וויתורים, ובאמת אין הרבה כן, אלא מדובר בעולם שכולו מלא בהנאה גדולה ותענוג, הרבה מעבר למה שהגוף יכול לחוש, ומי ששקוע בשעשוע של תורה, במאמץ שכלי להבין את עמקותה, הוא נמצא בשיא ההנאה שלו באופן שכל שאר הנאות בטילות ומבוטלות כעפרא דארעא .

זהו המסר הגדול שרצה הקב"ה ללמד, אע"פ שיש ציווי שלא לעלות בהר מחמת קדושתו, וזה נשמע ציווי שקל לעמוד בו, אבל זה רק למי שלא טעם את טעם השכינה, אולם "טעמו וראו כי טוב השם" הקב"ה הזהיר אותנו שנית שעל ידי מתן תורה, על ידי השראת השכינה, הם יכירו עולם חדש, עולם של הנאות עצומות, משיכה בלתי נשלטת להשם יתברך עד כדי כך שנפשי יצאה בדברו, כי "לא יראני האדם וחי" לכן בעצם זהו איסור מאוד קשה, ולכן צריך להזהיר ולחזור ולהזהיר, וכדאי לרדת שוב מההר כדי להודיע להם את קושי האיסור לעלות, את קושי להתאפק, ולא להמשך כמו זכוב שנמשך אחר האש למרות שיכול להשרף .

ומשום כך קודם מתן תורה, שעדיין לא טעמו את טעם הלימוד, היה צריך דחף ודרבון ע"י הנשים, וכמו כן היה צריך דיבור קשה לגברים, להודיע כמה חמור העוון של ביטול תורה. אולם אחרי מתן תורה, שהנשמה שלהם כבר התעוררה והשתוקקה למצב של רצוננו לראות את מלכנו, נכנסו כבר לעולם התורה הנפלאה, שוב אין צריך לדבר עם הנשים, וא"צ לדבר עם הגברים דיבור קשה. כאשר דבר מאכל הוא מתוק, אדם נמשך לאכול אותו, ולא צריך לשכנע אותו, כי דבר מתוק רוצים עוד, זה הסוד של התמדה בתורה, ללמוד באופן שאדם מתענג לפי כוחותיו, ומתקיים בו "עם מדושני עונג ישבעו ויתענגו מטובך". במצב רגיל אדם ששבע לא מתענג יותר, אבל בתורה זה בדיוק הפוך, ככל שאדם שבע ומלא כריסו בתורה ופוסקים, כך הוא מתענג ומשתוקק יותר ללימוד וכמו שאמרו חז"ל, כלי ריקן לא מחזיק תורה, כלי מלא כן מחזיק !

כשאדם לומד סוגיא ורוצה לזכור אותה, הוא מרבה בחזרות. אבל יש עוד דרך אם הוא השתעשע בסוגיא הוא כבר לא שוכח אותה וכמו שאמר דוד המלך ע"ה "בחוקותיך אשתעשע לא אדכח דבריך". וכמו כן באופן כללי, הסגולה הכי טובה שאנו לא נשכח את המצוות, ושילדינו לא ישכחו את המצוות, היא רק על ידי תענוג בלימוד התורה !

אומר רשי "וישמע יתרו" שמע על קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. וצריך ביאור הרי הפסוק בעצמו עונה לשאלה מה שמע יתרו, את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו, כי הוציא השם את ישראל ממצרים, וא"כ איך רש"י מפרש פשט אחר מהפסוק ?

ועוד מפרש רשי באותו פסוק, את כל אשר עשה להם בירידת המן ובבאר ובעמלק, למה חוזר רש"י לפרש עמלק, הרי כבר אמר בהתחלה ששמע על מלחמת עמלק ?

1. "ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה השם לפרעה ולמצרים על אודות ישראל, את כל התלאה אשר מצאתם בדרך". אומר רש"י מטרת הסיפור היתה למשוך את לבו לקרבו לתורה, ולכן הוא סיפר את כל התלאה שעל הים ושל עמלק. וצ"ב הרי יתרו כבר שמע את כל זה, ולכן בא להתגייר. ומה יוסיף לו סיפורו של משה ?

2. "ויחד יתרו על כל הטובה", דרשו חז"ל בגמרא שעשה ברית מילה. וקשה הרי יתרו היה מבני קטורה, ונפסק ברמב"ם שבני קטורה חייבים בברית מילה, וא"כ מן הסתם יתרו כבר מל את עצמו ?

3. אמרו חז"ל שהקב"ה הלך אצל כל אומה ואומה להציע להם את התורה, הלך לבני עשו ואמר לו מה כתיב בה ? אומר להם "לא תרצח", אמרו לו והרי כל טבעו של עשו הוא "ועל חרבך תחיה". הלך אצל בני ישמעאל, אמרו לו מה כתיב בה ? אמר להם "לא תגנוב" אמרו לו והלא כל טבעו של ישמעאל הוא "ידו בכל ויד כל בו" ולכן לא קיבלו. וצ"ע, הרי איסור רציחה וגניבה הן מז" מצוות בני נח, ומה זה יעזור להם לא יקבלו את התורה, הרי אפילו בתור בני נח הם מצווים על זה ?

4. בפרשת משפטים בענין של עבד עברי, כתוב "ורצע אדוניו את אדונו במרצע" למה רוצעים את האדון ? אוזן ששמעה בהר סיני לא תגנוב והלך וגנב, לכן היא נענשה. והרי רש"י כתב בפרשה שלא תגנוב הכתוב בעשרת הדברות בגונב נפשות הכתוב מדבר (דומיא דלא תרצח ולא תנאף שיש בהם חיוב מיתה) וא"כ לפי זה הוה ליה למימר אוזן ששמעה איסור לא תגנוב הנאמר בפרשת קדושים ?

5. מיד אחרי עשרת הדברות, נאמר לא תעשון את אלהי כסף ואלהי זהב, וקשה מדוע צריך לחזור ולהזהיר על איסור עבודה זרה, הרי כבר נאמר לא יהיה לך אלהים אחרים ?

שבת שלום